

Föstudaginn 5. maí 1995.

Nr. 139/1995.

Kristinn Guðjónsson

(Kjartan Ragnars hrl.)

gegn

Húsfélaginu Suðurhvammi 5, 7 og 9

(Othar Örn Petersen hrl.)

Kærumál. Gjaldþrotaskipti. Löggeymsla.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Garðar Gíslason og Gunnlaugur Claessen og Arnljótur Björnsson, settur hæstaréttardómari.

Sóknaraðili skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 12. apríl 1995, sem barst réttinum 25. sama mánaðar. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 31. mars 1995. Kæruheimild er í 1. mgr. 179. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl. Krefst sóknaraðili þess, að hinum kærða úrskurði verði hrundið og að synjað verði kröfu varnaraðila um, að bú sóknaraðila verði tekið til gjaldþrotaskipta. Verði ekki á það fallist, er þess krafist, að varnaraðila verði gert að setja tryggingu, að fjárhæð 10.000.000 krónur, til tryggingar tjóni, sem sóknaraðili kunni að verða fyrir vegna gjaldþrotsins. Þá krefst hann málskostnaðar í héraði úr hendi varnaraðila og kærumálskostnaðar.

Varnaraðili krefst staðfestingar hins kærða úrskurðar. Hann krefst þess jafnframt, að sóknaraðila og lögmanni hans, Kjartani Ragnars hæstaréttarlögmanni, verði gert að greiða sér óskipt málskostnað í héraði og kærumálskostnað.

Svo sem rakið er í hinum kærða úrskurði, óskaði varnaraðili eftir löggeymslu í eignum sóknaraðila til tryggingar kröfu samkvæmt dómi Héraðsdóms Reykjaness, upp kveðnum 10. júní 1994. Gerðar þessarar var óskað á grundvelli 23. gr. laga nr. 31/1990 um kyrrsetningu, lögbann o. fl. Samkvæmt endurriti úr gerðabók sýslumannsins í Reykjavík 19. október 1994 kvaðst gerðarþoli engar eignir eiga til tryggingar kröfu gerðarbeiðanda og ekki geta sett tryggingu fyrir henni. Var gerðinni lokið að svo búnu án árangurs. Ekki liggur fyrir, að neinir annmarkar hafi verið á framkvæmd hennar.

Sóknaraðili reisir kröfu sína m. a. á því, að löggeymslugerð varnaraðila gefi ekki rétta mynd af fjárhag sínum. Skilyrði lokaákvæðis 1. tl. 2. mgr. 65. gr. laga nr. 21/1991 sé því ekki fullnægt, svo að taka megí bú sitt til gjaldþrotaskipta. Fjárhagur sinn sé traustur.

Samkvæmt staðfestu ljósriti af skattframtali sóknaraðila og eigin konu hans, sem lagt hefur verið fyrir Hæstarétt, eru tekjur sóknaraðila árið 1994 ekki miklar. Samkvæmt framtalinu er ekki heldur neinum verðmætum eignum til að dreifa öðrum en íbúðarhúsnæði, sem er séreign konunnar, en hún ber ekki ábyrgð á kröfu varnaraðila. Verður því ekki fallist á áðurnefnda staðhæfingu sóknaraðila um fjárhag sinn. Hefur hann ekki heldur með öðrum hætti sýnt fram á, að ákvæði 65. gr. laga nr. 21/1991 standi í vegi kröfu varnaraðila.

Samkvæmt þessu og að öðru leyti með vísan til forsendna hins kærða úrskurðar verður hann staðfestur. Dæma ber sóknaraðila til greiðslu kærumálskostnaðar, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður er staðfestur.

Sóknaraðili, Kristinn Guðjónsson, greiði varnaraðila, Húsfélaginu Suðurlhvammi 5, 7 og 9, 40.000 krónur í kærumálskostnað.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjavíkur 31. mars 1995.

I.

Mál þetta var tekið til úrskurðar 13. þ. m.

Sóknaraðili er Húsfélagið Suðurlhvammi 5, 7 og 9, kt. 570293-2579, Suðurlhvammi 5 – 9, Hafnarfirði, en varnaraðili Kristinn Guðjónsson, kt. 201148-3329, Hverafold 49 a, Reykjavík.

Dómkröfur sóknaraðila eru þær, að bú varnaraðila verði tekið til gjaldþrotaskipta og að sér verði úrskurðaður hæfilegur málskostnaður að mati dómsins, þar með talinn virðisaukaskattur. Verði varnaraðila og lögmanni hans, Kjartani Ragnars hrl., með vísan til 4. mgr. 131. gr. laga nr. 91/1991 gert að greiða sér óskipt málskostnaðinn.

Dómkröfur varnaraðila eru þær, að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað og varnaraðila úrskurðaður hæfilegur málskostnaður að mati dómsins að teknu tilliti til virðisaukaskatts. Þá krefst varnaraðili þess, að sóknar-

aðila verði gert að setja 10.000.000 króna tryggingu fyrir væntanlegu fjártjóni, sem af gjaldþrotaskiptum á búi hans hlytist.

II.

Með bréfi, sem barst Héraðsdómi Reykjavíkur 23. nóvember 1994, krafðist sóknaraðili þess, að bú varnaraðila yrði tekið til gjaldþrotaskipta. Vísaði sóknaraðili til þess, að hann ætti kröfu á hendur varnaraðila samkvæmt dómskuld, og næmi höfuðstóll skuldarinnar ásamt vöxtum og kostnaði 4.621.324 kr. Að kröfu hans hafi verið gerð árangurslaus löggeymsla hjá varnaraðila 19. október 1994. Kröfunni til stuðnings vísaði sóknaraðili til 1. tl. 2. mgr. 65. gr. laga nr. 21/1991.

Við þingfestingu málsins 8. þ. m. var sótt þing af hálfu varnaraðila. Lögmaður sá, er sótti þingið f. h. varnaraðila, mótmælti kröfunni, og var þá með vísan til 168. gr. laga nr. 21/1991 þingfest ágreiningsmál það, sem hér er til úrlausnar. Ágreiningslaust er, að krafan fullnægir formaskilyrðum laga nr. 21/1991.

Fjárkrafa sóknaraðila á hendur varnaraðila er bótakrafa, sem dómur gekk um í Héraðsdómi Reykjaness 10. júní 1994. Sameignarfélag, sem varnaraðili var annar eigenda að, hafði unnið við málun fjölbýlishússins nr. 5 - 9 við Suðurhvammi í Hafnarfirði samkvæmt verkamningi, sem félagið gerði við byggjanda fjölbýlishússins í júní 1988. Var varnaraðili dæmdur til greiðslu skaðabóta, að fjárhæð 3.161.851 krónu.

III.

Sóknaraðili kveður sér vera nauðsynlegt að koma fram gjaldþrotaskiptum á búi varnaraðila, svo að krefjast megi riftunar kaupmála, sem varnaraðili hafi gert við eiginkonu sína fyrri hluta árs 1993. Styðjist krafan við hina árangurslausu löggeymslu frá 19. október sl., sem fram hafi farið á grundvelli dóms, upp kveðins í Héraðsdómi Reykjaness 10. júní 1994. Byggist krafan á því, að öllum lagaskilyrðum þess, að gjaldþrotaskiptakrafan nái fram að ganga, sé fullnægt. Þá séu hagsmunir sínir af því að fá kaupmálanum rift ríkir. Ástæða þess, að farið hafi verið út í löggeymslu, sé áfrýjun dómsins. Þótt varnaraðili hafi áfrýjað dóminum, sé áfram grundvöllur gjaldþrotaskipta. Sóknaraðili hafi því lögvarða hagsmuni af því að koma fram gjaldþrotaskiptum.

Þá sé mótmælt sérstaklega kröfu varnaraðila um tryggingu. Ákvæði þar að lútandi sé ekki að finna í núgildandi lögum um gjaldþrotaskipti. Fram komi í greinargerð með frumvarpi til laganna, að slík regla sé talin óraunhæf. Að reisa þá kröfu á eðli máls fái ekki staðist.

Af hálfu varnaraðila er til þess vísað, að samkvæmt grundvallarreglum íslensks réttar, sbr. 2. mgr. 5. gr. laga nr. 90/1989, fresti áfrýjun réttaráhrifum

dóms. Sóknaraðili eigi því ekki lögvarða kröfu á hendur varnaraðila samkvæmt dómi þessum og hafi því ekki stöðu lánardrottins í skilningi 65. gr. laga nr. 21/1991. Beri þegar af þeirri ástæðu að hafna kröfu sóknaraðila. Gildi hið sama um gjaldþrot og aðför að þessu leyti, enda sé gjaldþrot í eðli sínu ekki annað en aðfarargerð, sem beinist þó að öllum eignum skuldans.

Skattframtal varnaraðila beri með sér, að hann eigi fyrir skuldum. Hann hafi getað staðið í skilum með skuldbindingar sínar, og hann og eiginkona hans hafi ríflegar tekjur. Öll lán hjónanna séu tryggð með veði í húsi eiginkonunnar. Fjárhagur þeirra sé því þannig, að þau eigi eignir umfram skuldir og geti staðið í skilum með skuldbindingar sínar. Gjaldþrot bús varnaraðila á grundvelli hins áfrýjaða dóms sé því, eins og hér stendur á, löglaust og í andstöðu við eðli og tilgang gjaldþrots. Að þessu leyti gefi löggeymslan ranga mynd af fjárhag varnaraðila, sbr. lokamálslið 1. tl. 2. mgr. 65. gr. laga nr. 21/1991, og sé því ekki lögmætur grundvöllur gjaldþrotakröfu. Beri einnig að hafna kröfu sóknaraðila af þessum ástæðum.

Þá hafi sóknaraðili ekki lögvarða hagsmuni af því að koma fram gjaldþrotaskiptum á búi varnaraðila. Hann geti freistað þess að rifta kaupmálanum á grundvelli 141. gr. laga nr. 21/1991, verði hinn áfrýjaði dómur staðfestur, en riftunarheimild samkvæmt greininni sé án tímatakmarkana. Hafa beri í huga, að krafa sóknaraðila fengist ekki viðurkennd í þrotabú varnaraðila, fyrr en dómur Hæstaréttar væri fallinn, og þá því aðeins, að dómurinn yrði staðfestur. Varnaraðili krefjist sýknu af kröfum sóknaraðila fyrir Hæstarétti, og verði sú krafa tekin til greina, verði ekki um neina riftun að ræða. Gjaldþrot varnaraðila nú myndi því ekki leiða til þess, að sóknaraðili gæti höfðað mál til riftunar á kaupmálanum, eins og sóknaraðili haldi fram. Um það yrði ekki að ræða, fyrr en hæstaréttardómur væri fallinn, og þá því aðeins, að hinn áfrýjaði dómur yrði staðfestur, en það hljóti að vera mikilli óvissu háð.

Verði bú varnaraðila tekið til gjaldþrotaskipta, myndi varnaraðili missa réttindi sín sem málarameistari. Afleiðingar þess yrðu, að tekjur hans myndu minnka verulega og möguleikar hans til að greiða hugsanlega dómskuld minnka að sama skapi. Gjaldþrotaskiptakrafan sé því í andstöðu við hagsmuni sóknaraðila, og með vísan til þess beri einnig að hafna henni.

Krafan um, að sóknaraðili setji tryggingu, sé reist á eðli máls. Samkvæmt 21. gr. laga nr. 6/1978 hafi verið heimild til að krefja skiptabeiðanda um tryggingu fyrir bótum. Þessi heimild sé ekki lögfest í lögum nr. 21/1991, en eigi að síður verði að ætla, að unnt sé að krefja skiptabeiðanda um hana, þegar sérstaklega standi á. Í máli þessu sé þess krafist, að bú manns, sem

eigi fyrir skuldum og standi í skilum með skuldbindingar sínar, verði tekið til gjaldþrotaskipta. Ljóst sé, að verulegt fjártjón hlytist af því fyrir varnaraðila. Öll lagarök standi til, að sóknaraðila verði gert að setja tryggingu fyrir hugsanlegu fjártjóni.

IV.

Sóknaraðili styður kröfu sína um, að bú varnaraðila verði tekið til gjaldþrotaskipta, við 1. tl. 2. mgr. 65. gr. laga nr. 21/1991. Samkvæmt tilvitnaðri lagagrein er árangurslaus löggeymsla að þessu leyti sambærileg heimild og árangurslaust fjárnám og árangurslaus kyrrsetning. Þarf dómari við þessar aðstæður að kanna, hvort yfirlýsing um eignastöðu sé trúverðug. Fyrir liggur, að varnaraðili var sjálfur við gerðina. Bókað var eftir honum, að hann gæti ekki sett tryggingu fyrir kröfu gerðarbeiðanda. Kvaðst hann aðspurður engar eignir eiga til tryggingar kröfu gerðarbeiðanda. Var gerðinni lokið án árangurs að kröfu gerðarbeiðanda. Því skilyrði, að um trúverðuga yfirlýsingu hafi verið að ræða, er því fullnægt sem og því, að hún hafi verið gefin af manni, sem hafði næga yfirsýn yfir hag skuldarans til að gefa hana með áreiðanlegum hætti.

Af hálfu varnaraðila er því haldið fram, að það séu einkum þrjár ástæður, er leiða eigi til þess, að hafna beri kröfu sóknaraðila. Í fyrsta lagi hafi varnaraðili áfrýjað framangreindum dómi, en samkvæmt grundvallarreglum íslensks réttar fresti áfrýjun réttaráhrifum dóms. Sóknaraðili eigi því ekki lögvarða kröfu á hendur varnaraðila og hafi þess vegna ekki stöðu lánardrottins í skilningi 65. gr. laga nr. 21/1991. Ógerlegt er að sjá, hvernig þessi sjónarmið geta farið saman við það, að lögin heimila, að taka megí bú skuldara til gjaldþrotaskipta á grundvelli árangurslausrar löggeymslu.

Í annan stað heldur varnaraðili því fram, að hann eigi fyrir skuldum og geti staðið við skuldbindingar sínar, enda séu öll lán varnaraðila og eigin konu hans tryggð með veði í húsi eiginkonunnar. Þegar haft er í huga, að varnaraðili gaf sjálfur yfirlýsinguna um eignastöðu sína, að fjárfélag hjónanna er með þeim hætti, að eina eign búsins, sem hefur fjárgildi að nokkru marki, er séreign eiginkonunnar og að hún ber ekki ábyrgð á þeirri skuld varnaraðila, sem er grundvöllur máls þessa, verður ekki fallist á, að þessi málsástæða varnaraðila eigi við.

Í þriðja lagi miðar varnaraðili við, að sóknaraðili eigi ekki lögvarða hagsmuni af því að koma fram gjaldþrotaskiptum á búi varnaraðila, svo sem nánar er að vikið hér að framan. Það er álit dómsins, að varnaraðila hafi ekki tekist að sýna fram á, að sóknaraðili eigi ekki lögvarða hagsmuni af því að koma fram gjaldþrotaskiptum á búi varnaraðila. Nægir í því sam-

bandi að benda á það meginmarkmið sóknaraðila með kröfunni að koma fram riftun margnefnds kaupmála sér til hagsbóta.

Hin árangurslausa löggeymsla, sem gerð var að kröfu sóknaraðila hjá varnaraðila 19. október sl., felur í sér löglíkur fyrir ógjaldfærni varnaraðila. Hefur varnaraðili ekki sýnt fram á, að gerðin gefi ranga mynd af eignum hans. Þótt krafan sé umdeild, getur hún eðli málsins samkvæmt ekki talist óviss. Með vísan til þess, er að framan greinir, og skírskotun til 1. tl. 2. mgr. 65. gr. laga nr. 21/1991 ber að fallast á kröfu sóknaraðila um, að bú varnaraðila skuli tekið til gjaldþrotaskipta.

Kröfu varnaraðila um, að sóknaraðili setji tryggingu, að fjárhæð 10.000.000 kr., verði krafa hins síðarnefnda tekin til greina, ber að hafna, enda á hún sér ekki lagastoð.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Júlíus B. Georgsson dómarafulltrúi kveður upp úrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Bú varnaraðila, Kristins Guðjónssonar, er tekið til gjaldþrotaskipta.

Kröfu varnaraðila um, að sóknaraðili, Húsfélagið Suðurhvammi 5, 7 og 9, setji tryggingu, er synjað.

Málskostnaður fellur niður.
